

KERK IN MOKUM

BLAD VOOR KERK EN SAMENLEVING | PROTESTANTSE KERK AMSTERDAM | SEPTEMBER 2019

Luther museum open
5

De Kwekerij: bloeiplek voor twintigers
7

Hart&ziel
'Ik ben opgenomen in het koninkrijk van God'
8

'Het vak van kok is mijn roeping'

Joris Bijdendijk van restaurant RIJKS® houdt Preek van de Leek

'Het lijkt me mooi om iets te doen met eten in de kerkdienst die ik mag houden. Eten en drinken verbindt mensen.'

foto: Rinze Vegelijen

Voor het eerst staat een chef-kok op de preekstoel bij de nieuwe editie van Preek van de Leek. Met Joris Bijdendijk (35) zal deze dienst in de Doopsgezinde Singelkerk net even anders zijn dan alle andere voorgaande jaren. Wat hij precies gaat doen, wil hij graag nog geheim gehouden, maar dat er iets gegeten en gedronken gaat worden in de kerkdienst is zeker.

Wilfred Scholten

We spreken elkaar in restaurant RIJKS®, naast het Rijksmuseum. Een chique tent met een Michelinster, dankzij de kookprestaties van de jonge kok. Het is al ver na de normale lunchtijd maar het is nog steeds druk in het restaurant. Joris lijkt zelf ook nauwelijks tijd te hebben en is

druk in de weer op zijn telefoon met het beantwoorden van reacties op een recente post op Instagram. Het moderne bestaan van een populaire kok: social media is minstens zo belangrijk als het gezwoeg in de keuken.

Michelinster

Hij is pas 35 jaar maar heeft al een hele loopbaan in de culinaire wereld achter de rug. Begonnen als afwashulp bij

Pasta e basta, waar hij zag hoe fascinerend het bestaan in de keuken was. Dat wilde hij ook. Met wat lef en stug doordouwen wist hij het gedaan te krijgen om in de leer te gaan bij meesterkok Ron Blaauw. Maar dat was niet voldoende. Op een goede dag stapte hij in zijn auto en reed naar Frankrijk om daar in het walhalla van de culinaire wereld de finesses van het vak te verfijnen. Niemand zat op de brutale Joris uit Holland te wachten, tot een toprestaurant in Montpellier belde dat er iemand was uitgevallen. Hij mocht komen. Vanaf toen ging het snel. Op zijn 29e had hij zijn eerste Michelinster in restaurant Bridges in hotel The Grand te pakken. Drie jaar later verdiende hij er één als chef-kok in het RIJKS®. Een restaurant waar net als in het museum de culturele

identiteit van Nederland wordt geseiveerd, maar dan met mes en vork.

Wilde knoflook in het Vondelpark

Magisch

'Wat je eet zegt iets over jouw persoonlijke identiteit, wie je bent en waar je woont. Je wordt ook blij van eten en drinken, het is iets wat je het liefst samen doet. Daarom is het zo mooi', vertelt Joris. 'Want wat er in de keu-

ken gebeurt, is magisch: er vinden daar ongelofelijke scheikundige processen plaats die uiteindelijk resulteren in wat je op jouw bord krijgt. Een heerlijke plek, waar vakkennis vereist is en iedereen samen aan een product werkt. Ik word daar heel gelukkig van.'

Keuken voor de Lage Landen

Op de Franse televisie mocht hij al eens optreden als kok. Bij tv-programma De Wereld Draait Door komt hij af en toe langs om kijkers enthousiast te maken voor koken op zijn Nederlands. Zijn laatste kookboek heette ook *Een keuken voor de Lage Landen*. Ondanks zijn Franse kooktechniek, wil hij zijn gasten zoveel mogelijk Nederlandse producten voorschotelen.

Lees verder op pagina 2

Tolerantie in turbulente tijden

Activiteiten in Amsterdam rond 400 jaar remonstranten

Joost Röselaers

In 2019 vieren de remonstranten hun vierhonderdjarig bestaan. Dat doen zij op twee manieren. Allereerst door stil te staan bij hun veelbewogen geschiedenis, met name bij de eerste jaren. Ten tweede door vanuit het heden de blik te richten op de toekomst. Waar kunnen de remonstranten met hun theologie en kernwaarden relevant zijn en blijven?

Een van de kernwaarden van de remonstranten is tolerantie. In september verschijnt een bundel waarin deze waarde nader wordt geduid en verdiept, *Tolerantie in turbulente tijden* onder redactie van Eric Cossee, Joost Röselaers en Marthe de Vries. Hoe gaan remonstranten en anderen om met deze kernwaarde in de turbulente tijden van 1619, toen de remonstranten uit de Synode van Dordrecht werden gezet, en in 2019?

Symposium met minister Sigrid Kaag
De bundel wordt gepresenteerd tijdens een symposium over tolerantie in het Rijksmuseum Amsterdam. Hoofdspreker is Sigrid Kaag, minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking. Henk Nellen, hoogleraar Ideeëngeschiedenis aan de Erasmus Universiteit, zal spreken over tolerantie in de turbulente tijden rond 1619.

Tentoonstelling
T/m 29 september vindt in het Rijks-

Minister Sigrid Kaag is hoofdspreker op het symposium over tolerantie.

museum Amsterdam een kleine tentoonstelling plaats over 400 jaar remonstranten. Centraal daarin staat het portret van Johannes Uytenbogaert geschilderd door Rembrandt. Deze hofpredikant leefde van 1557-1644 en verzette zich samen met an-

dere gematigde predikanten tegen het streven van de Gereformeerde Kerk, de officiële staatskerk, om bindende belijdenisgeschriften in te voeren. In 1610 stelde hij namens deze groep een proteststuk op, de zogenaamde Remonstrantie, die bij overheid en kerk

werd ingediend. Om de geschillen te beslechten werd er in 1618 in Dordrecht een kerkvergadering, de Synode van Dordrecht, bijeengeroepen. Begin 1619 werden de remonstranten uit de Synode gezet. Kort daarop werden tweehonderd predikanten afgezet en

velen daarvan verbannen. Zij stichtten nog in datzelfde jaar in Antwerpen hun 'Remonstrantse Broederschap'. Rembrandt heeft Uytenbogaert geschilderd met zijn hand op het hart. Hij kijkt met een melancholische, zoekende blik voor zich uit. Uytenbogaert staat met hoofd en hart voor een tolerante samenleving, met ruimte voor geloofsvrijheid. Maar geheel gerust is hij er niet over. Er is nog een lange weg te gaan, en dat maakt zijn toekomst onzeker.

In alles de liefde

Anno 2019 zit het met de tolerantie tussen remonstranten en protestanten in Amsterdam wel goed. Remonstranten en vrijzinnig protestanten kerken onder een dak samen in Vrijburg. Er zijn warme banden met de Protestantse Kerk Amsterdam. Ook landelijk zijn de banden stevig aangehaald. Ik hoop van harte dat we onze samenwerking de komende jaren intensiveren, een aloud remonstrants motto indachtig: eenheid in het nodige, vrijheid in het onzekere, in alles de liefde.

Joost Röselaers is predikant van Vrijburg Amsterdam.

400 jaar remonstranten

Zaterdag 28 september, Rijksmuseum Amsterdam, 14.00-16.00 uur, symposium met minister Sigrid Kaag over tolerantie. Aanmelden via: info@remonstranten.org, € 20,-.

T/m zondag 29 september tentoonstelling over 400 jaar remonstranten, Rijksmuseum Amsterdam, Prentenkabinet 2.7.

Joris Bijdendijk houdt Preek van de Leek

Vervolg van pagina 1

'Dat is vaak heel eenvoudig. Als ik door het Vondelpark fiets, ruik ik welke planten rijp zijn om gebruikt te worden. Das-look bijvoorbeeld, ook wel wilde knoflook genoemd. Veel mensen weten dat niet, maar dat groeit daar gewoon. Net als paddenstoelen, zoals stinkzwammen. Heerlijk. Ik vind het leuk om dat in mijn eigen keuken te gebruiken.'

'Vlees van oude geit is net perkament'

Verbinden

Joris Bijdendijk noemt niet voor niets het Vondelpark, want aan de rand ervan groeide hij op. Een 'kakkertje uit Zuid' noemde hij zichzelf eens. Zijn ouders hadden ook een oude boerderij in de Belgische Ardennen waar ze ieder weekend heen gingen. Daar leerde hij de liefde voor planten en groente kennen, zag hij hoe rabarber gemaakt

werd, hoe courgette en prei groeit. 's Avonds werd er gekookt op een oud fornuis dat midden in het huis stond. Een onbezorgde jeugd.

Als kind ging hij niet regelmatig naar de kerk, wel op hoogtijdagen als Pasen en Kerstmis. Naar de Doopgezinde Singelkerk, toevallig de plek van de Preek van de Leek. Zijn moeder is daar lid van de kerkenraad. Zodoende wist de dominee van die kerk, Henk Leegte, met Joris in contact te komen om hem te vragen voor de Preek van de Leek in november. Waarom zei hij ja?

'Vooral uit nieuwsgierigheid. Ik liet Henk eerst maar eens vertellen wat het allemaal inhoudt. De Bijbel ken ik niet goed, maar ik weet wel dat veel in onze gewoontes en tradities daarop is gebaseerd. Het lijkt me mooi om iets te doen met eten in de kerkdienst die ik mag houden. Om samen iets te delen. Eten en drinken verbindt mensen. Ja, goede wijn hoort erbij.'

Geitenbok

Hoewel hij de Tale Kanaäns niet echt rijk is, komt hij daar onbewust toch dichtbij. Bijdendijk is als promotor van Nederlands voedsel al jaren groot voorstander van een bijzonder vlees-

Joris Bijdendijk

gerecht: geitenvlees. De populariteit van geitenkaas en -melk neemt steeds meer toe, wat resulteerde in een groei van het aantal geiten in ons land, van 2.000 in de jaren tachtig tot een half miljoen dit jaar. 'Aangezien melk van de vrouwtjes komt, blijven er dus veel bokken over waar we eigenlijk niets mee doen. Onterecht. Want vlees van een geitenbok is heerlijk. Een soort lamsvlees de luxe. Waarom eten we dat dan niet gewoon op?' De angst ervoor wijdt hij aan het slechte imago van de geit. 'Ja, vlees van de oude geit is net perkament. Maar niet van een jonge geit die zes maanden geleefd heeft.'

Dat de geitenbok in het Oude Testament veel voorkomt als offerdier om de zonde tegenover God goed te maken, wist hij niet. Maar zijn ogen glimmen als hij denkt aan zijn preek en zijn voorliefde voor dit dier. De tekst in de Statenvertaling uit Jesaja, die gaat over een wereld die verandert als de Messias komt, sluit daar mooi bij aan. 'Een wolf zal bij een lam verblijven, een luipaard bij een geitenbok neerliggen, een kalf, een jonge leeuw en gemest vee zullen bij elkaar zijn, een kleine jongen zal ze drijven.'

Roeping

Joris heeft grote verwachtingen van de Preek van de Leek. Maar de zenuwen spelen hem nu ook al parten. 'Het is een leerproces voor mij, dit heb ik echt nog nooit gedaan. Ik sta normaal in de keuken te stressen. Wat ik hoop, is dat ik de mensen kan boeien met mijn verhaal en dat ik ze naar huis kan sturen met iets om over na te denken. Dat ze de andere kant van de zaak bekijken. Dan is de preek met zijn hele voorbereiding een waardevolle tijdsbesteding geweest.' In ieder geval heeft de chef-kok al één overeenkomst met een 'echte' predikant: ook hij ervaart zijn beroep als 'roeping'. 'Ik ben kok voor het leven en ik wil in dat leven iets bereiken, het moet zin hebben.'

Daarom wil ik de mensen iets goeds geven. Eten kan verbinden, maar ook verdelen. Een restaurant is laagdrempelig, maar niet iedereen kan zich het veroorloven om er te eten. Ook is het niet iedereen gegeven om gezond te kunnen eten. Daarom wil ik er voor zorgen dat het eten van goede, smakelijke en gezonde gerechten voor zoveel mogelijk mensen beschikbaar komt. Laat dat mijn roeping zijn.'

'Halleluja Amsterdam'

Korenfestival van de Raad van Kerken Amsterdam

Els van Swol

Zaterdag 28 september a.s. vindt voor de tweede keer het korenfestival van de Raad van Kerken Amsterdam plaats. Dit jaar is het festival ook gelijk het 50-jarig jubileum van de Raad van Kerken. Zeven heel verschillende koren uit Amsterdam komen zingen in de Oude Lutherse Kerk op het Spui.

Op het eerste gezicht doet het motto 'Halleluja Amsterdam' van het festival denken aan een liedje van Ramses Shaffy:

*'Halleluja Amsterdam
Daar waait een nieuwe wind over de Dam
Over 't Spui en het Rokin
En zet de tijd niet terug, het heeft geen zin
Want het gaat verder, het gaat door
En ik heb je lief, oho.'*

De lofzang gaande houden

Zo gek is de associatie met het liedje van Ramses niet, zeker niet vanwege de zin 'want het gaat verder, het gaat door'. Al denkt Anna-Christina Nassif (24), die namens de Koptisch Orthodoxe kerk in het organiserend comité zit, eerder aan het christelijke idee van de lofzang gaande houden. Ze is door het bestuur van de Raad van Kerken

Anna-Christina Nassif zit namens de Koptisch Orthodoxe kerk in het organiserend comité van het korenfestival van de Raad van Kerken.

Amsterdam gevraagd om de diversiteit binnen de organisatie van het festival te waarborgen. Met die diversiteit zit het wel goed, als ze opsomt welke koren zich zullen laten horen: de Schola cantorum van de Krijtberg, uiteraard het koor van de Koptisch Orthodoxe kerk, maar ook die van de vrijzinnige gemeente Vrijburg en de Waalse kerk, de Evangelische Broedergemeente, het Ethiopische Orthodoxe kerkkoor en de cantorij van de Keizersgrachtkerk. Elk koor zal twee stukken zingen, geheel naar eigen keuze, als het maar binnen het thema 'Halleluja Amsterdam' past.

Toch missen een behoorlijk aantal lidkerken van de Raad van Kerken Amsterdam. 'De volgende keer weer andere koren', zegt Anna-Christina, 'er is ruimte voor maximaal zeven koren.'

Extra feestelijk

Het festival zal dit keer extra feestelijk zijn, want de Raad van Kerken Amsterdam viert zijn 50-jarig bestaan. 'De koren treden op, er is een pauze waarin de aanwezigen elkaar kunnen ontmoeten. Ook is aan de koorleden gevraagd om iets lekkers uit eigen keuken mee te nemen. Dat zal vast een mooi assortiment opleveren! Het gaat niet alleen om luisteren, samen zingen staat ook op het programma.'

Koptische liederen

Tijd om te vragen of iemand met zoveel hart voor de zaak zelf ook in een koor

zingt? Dat is het geval. Anna-Christina Nassif is lid van het St. Kyrel Choir, een onderdeel van de Saint Kyrel Trust. Dat is een goede doelenstichting die ijvert voor arme studenten in Egypte. De leden van dit koor komen uit verschillende landen, zoals Engeland en Frankrijk. Wanneer zij in Europa optreden, komt het begeleidende orkest over uit Egypte. 'Wij willen het verhaal van Christus brengen aan de hand van traditionele koptische liederen', vertelt Anna-Christina.

Toekomst kerk

Wat Anna-Christina nog van het hart moet, is haar zorg voor de toekomst van de kerk. De toekomst ligt volgens haar in handen van jongeren. Daar zou ze, naast haar dagelijks werk en bestuurswerk voor haar eigen kerk, ook wat voor willen betekenen. Ze denkt aan het meer inzetten van *social media*, zoals Instagram en Facebook. Maar eerst gaat ze, net afgestudeerd als tandarts, met vakantie. Daarna gaat het verder, gaat het door.

Korenfestival

Raad van Kerken Amsterdam

Zaterdag 28 september 2019
Oude Lutherse Kerk op het Spui
14.00 uur - 16.30 uur,
toegang gratis

'Steigerbouwers zijn net circusartiesten'

Restauratie van de Westerkerk

Els van Swol

'Daar is onze beste schilder', zegt Teun Hoeve. We staan nog met een helm op in de Grote Zaal van het Prinsenhuis, na een rondleiding door de Westerkerk die momenteel wordt gerestaureerd en gerenoveerd. 'Op een na de beste', antwoordt de schilder. 'Mijn zoon is de beste.' Een antwoord dat tekenend is voor het teamwerk bij deze enorme klus.

Teun Hoeve is acht jaar kerkrentmeester van de Westerkerk en lid van de Bouwcommissie van de Protestantse Kerk Amsterdam. Voor zijn pensioen was hij projectleider bij Nuon. Het voorbereidende en controlerende werk rond deze gigantische logistieke operatie in de Westerkerk, is hem op het lijf geschreven.

Doordeweeks gebruik van de kerk

De restauratie begon in november 2018 met het repareren van de balken op de zolders. In februari van dit jaar ging men in de kerk verder met de aanvoer van steigerdelen. 'Het zijn net circusartiesten, die steigerbouwers', zegt Hoeve. De eerste helft van deze periode zaten de kerkgangers aan de achterkant van de kerk, nu aan de torenkant. Het eind is in zicht. Al kan de restauratie door een financieel tekort van € 160.000,- niet helemaal worden afgerond. 'Dat betekent', zegt Hoeve ge-

De restauratie van de Westerkerk nadert zijn eind.

frustreerd, 'dat alle 125 meter hoge steigers er 15 november uit zijn en er later misschien weer in moeten. Dat is een enorme kapitaalvernietiging. Zou er echt niet nog een voorschot of een geldschietter te vinden zijn? Behalve kerk is 'de Westerk' toch ook een landelijk aansprekend monument?

Hoeveel mensen komen bijvoorbeeld, na het Anne Frankhuis te hebben bezocht, niet even een kaarsje branden? Naast het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, heeft de provincie Noord-Holland een gedeelte van de kosten op zich genomen en ook de Vrienden van de Westerkerk dragen bij. Het benodigde bedrag is al met al helaas niet gehaald. De kerkenraad wil na de restauratie en renovatie meer nadruk leggen op doordeweeks gebruik; ook de bijgebouwen, zoals het Prinsenhuis, worden hierbij betrokken. De renovatie betreft hier het geschikt maken van de ruimten voor mensen die de kerk huren voor een concert of een bescheiden diner. Mensen die hogere en andere eisen stellen dan de kerkgangers.

Zou er niet nog een voorschot of een geldschietter te vinden zijn?

Proefvlakken

Terug naar de restauratie van de kerk. Hoeve vertelt dat men heeft geprobeerd 'heel dicht bij wat geweest is' te komen. Voor de pilaren had men bijvoorbeeld de keus uit vijf kleuren. Aan de hand van proefvlakken en in samenspraak met Bureau Monumenten en Archeologie in Amsterdam viel

de keus op een kleur die doet denken aan Bentheimersteen. Op de vraag of er dan niet stijlzuiver wordt gerestaureerd, antwoordt Hoeve: 'Het natuursteen is bij de laatste restauratie geschilderd, waarschijnlijk was het voor die tijd onbeschilderd. Helaas is verwijderen kostbaar en tijdrovend, waardoor gekozen is voor opnieuw schilderen.' Eventueel kan het later worden verwijderd, mocht daar voor worden gekozen.

Het orgel

De steigers om het orgel blijven nog tot begin 2020 staan. De restauratie van het orgel dat meteen wordt aangepakt, wordt uitgevoerd door de firma Flentrop. De pijpen zijn er grotendeels uit, alleen de grote frontpijpen worden ter plaatse aangepakt. Door middel van een zogenaamde O-meting wordt de staat van de orgelluiken van schilder De Lairesse bepaald. Afhankelijk van die meting kijkt men wat in de toekomst al dan niet met de orgelluiken moet gebeuren.

Warme jas

Wat in ieder geval voor het orgel goed is, is de warmtepomp die is aangebracht. Deze verwarmt de vloer van de kerk op een constante temperatuur. Hiervoor zijn buiten op 150 meter diepte tien bronnen geslagen. Het is een gesloten systeem, waarbij de tien slangen van de ene naar de andere bron zorgen voor opwarming door aardwarmte. Zo kan de kerk er weer geruime tijd tegen: met een warme jas in een door de kleuren iets meer getint en warmer overkomend gebouw.

westerkerk.nl

'Neem de tijd!'

Wijkkerk De Ontmoeting moest deuren sluiten, maar toekomst ligt open in Nieuw-West

Hanna van Dorssen

Nieuw-West is het grootste stadsdeel van Amsterdam. Het bestaat uit Slotermeer, Geuzenveld, Slotervaart, Overtoomse Veld, Nieuw Sloten, Osdorp, De Aker en de dorpen Sloten en Oud-Osdorp. Er wonen ruim 146.000 mensen. Veel van de gemeenteleden van wijkkerk De Ontmoeting wonen al vele jaren in dit stadsdeel soms vanaf de nieuwbouw in de jaren vijftig en zestig.

In kerkgebouw De Bron van de Christelijk Gereformeerde kerk ontmoet ik het kernteam van De Ontmoeting. Zij hebben samen met transitiepastor ds. Kees Zwart en consulente ds. Paula de Jong hard gewerkt aan de overstap van De Ontmoeting in Slotermeer-Geuzenveld naar kerkgebouw De Ark in Slotervaart, waar de Regenbooggemeente huist. 'De buurt veranderde', vertellen zij. 'Veel buurtbewoners verhuisden naar gemeenten buiten de stad, naar meer groen en grotere huizen. De samenstelling van de buurt veranderde ook. Er wonen nu zo'n 70% mensen van allochtone afkomst en 30% van autochtone afkomst. Dat bracht met zich mee dat er minder kerkgebouwen nodig waren. Er waren al kerken gesloten zoals de Olijftak in Slotermeer en het wijkgebouw in Geuzenveld. De Olijftak werd een moskee, het wijkgebouw een Turks ontmoetingscentrum. De Sionskerk en De Hoeksteen werden samengevoegd tot De Ontmoeting. En dan te bedenken dat dominee Lans, de eerste dominee, naar Friesland ging om daar te preken in de dorpen waaruit mensen waren vertrokken naar Amsterdam. Ze gaven hem soms wel 500 gulden mee voor de bouw van de kerk in de nieuwe wijk.' Hoe tijden kunnen veranderen.

Stroomversnelling

En nu in 2018-2019 bleek het nodig om ook De Ontmoeting te sluiten. 'Er kwamen te weinig bezoekers en het was te lastig om met elkaar nog het werk te dragen dat nodig is om een kerk te besturen. Toen zich eind 2017 een koper voor het kerkgebouw aandiende, kwam het hele proces in de zomer van vorig jaar in een stroomversnelling. Per 1 januari van dit jaar is de kerk overgenomen door de Baptisten, die hem grondig hebben verbouwd. Hij heet nu De Verbinding.'

De Ontmoeting en Regenbooggemeente gaan samen verder als een gemeente.

Verleden, heden, toekomst

De stroomversnelling betekende dat er grote stappen moesten worden gezet met de gemeente. Onder leiding van transitiepastor Kees Zwart werden er drie vieringen georganiseerd over verleden, heden en toekomst. De Regenbooggemeente was daar ook bij betrokken. De Ark, het kerkgebouw van de Regenbooggemeente, is het huis waar de gemeente van De Ontmoeting onderdak heeft gevonden. De Ontmoeting en de Regenbooggemeente gaan samen verder als één gemeente.

Vier evangelisten

'Hoe doe je dat, een kerk sluiten? De vieringen in het najaar bleken heel goed te werken. Bij de viering over het verleden was ook de Regenbooggemeente erbij. De viering over het heden was alleen met de gemeente van De Ontmoeting en bij de viering over de toekomst zijn na een korte dienst alle spullen die van belang zijn voor het vieren naar De Ark gebracht, zoals de paaskaars en de Bijbel. Ook het logo van De Ontmoeting, dat buiten aan de kerk hing, is verhuisd naar De Ark. Binnen hingen de vier evangelisten, voor hen was daar geen ruimte, maar zij zijn verhuisd naar een kerkje in de Zaanstreek en in eeuwigdurende

bruikleen gegeven. Het orgel is terecht gekomen in België in een rooms-katholieke kerk in Oudenaarde waar ze er heel blij mee zijn.'

Samen eten

'De viering over de toekomst begon in De Ontmoeting met het speciale lied dat was geschreven voor deze viering. De tekst van Psalm 84 op nieuwe muziek van componist Christiaan Winter. Iets om wel even flink op te oefenen met het koor dat was samengesteld uit de gelederen van beide wijkkerken. De viering werd afgesloten met een 'wegzending'. Daarna reden we samen naar De Ark waar de viering werd voortgezet met een 'welkomzending'. Tot slot hebben we met z'n allen gegeten en werd de nieuwe naam van de gemeentenzaal onthuld: Ontmoetingszaal.

Gemeentelunches

Zo is er het afgelopen jaar veel werk verricht door het kernteam en de hele gemeente. Om elkaar bij alles wat moest niet uit het oog te verliezen, organiseert de wijkgemeente bijeenkomsten in De Bron. Gemeentelunches voor de mensen van De Ontmoeting waar zo'n 35 mensen op af komen. Het Proeflokaal, een inloop waar je binnen kunt

lopen voor koffie of thee. Er is een gesprekskring en er zijn twee huiskringen. Voorlopig gaat dat nog wel even door; het zijn belangrijke momenten om elkaar in Slotermeer-Geuzenveld te blijven ontmoeten.

Meer mogelijkheden

Het kernteam maakt bepaald geen uitgebluste indruk. Het hele traject was natuurlijk lang niet gemakkelijk, maar het is ook inspirerend om nu in een kerk te zitten met meer mensen en meer mogelijkheden. 'Rond De Ark is de leefgemeenschap waar veel vanuit gaat. Het is ook leuk dat andere delen van Nieuw-West in beeld komen. Er zijn roulerende diensten met De Opgang in Osdorp en de Sloterkerk in Sloten.'

Profiel voor de toekomst

'Er staat een mooi profiel op papier waarmee naar een nieuwe voorganger gezocht kan worden. Kortom, de toekomst ligt open.' Maar er is wel een goede raad die het kernteam wil meegeven aan wijkkerken die aan eenzelfde traject beginnen of er al in zitten. Juist omdat rond De Ontmoeting door de mogelijkheid tot verkoop de beslissingen wat onder druk genomen moesten worden: 'Neem de tijd!'

STADSPREDIKANT

Pleidooi voor een metropool

Planoloog Zef Hemel is door het college van B&W gevraagd om een toekomstvisie te ontwerpen voor de binnenstad van Amsterdam. Hemel wordt in de media vaak gepresenteerd als een-dimensionale voorstander van een reusachtig Amsterdam van pak 'm beet twee miljoen inwoners.

Op de camping las ik het boek van Hemel *De toekomst van de stad* uit 2016. Het boek biedt wat de ondertitel belooft: een pleidooi voor de metropool. Wat me bij het lezen trof, is hoe Hemel - met veel verschillende argumenten - pleit voor een stad zonder grenzen. Een stad die alle mensen die zich daar willen vestigen plek biedt. De mensen die zich verdringen aan de grenzen

van Europa. Maar ook de bewoners die bang zijn voor gentrificatie én de kinderen van ouders in het Gooi die op kosten van papa en mama in een Amsterdams appartement leven.

De stad is de grootste emancipatiemachine die er bestaat, zegt Hemel. Ook een mega-metropool als bijvoorbeeld New Delhi. Natuurlijk zijn er allerlei problemen aan grote steden en onbeperkte stedelijke groei is een gigantische uitdaging. Maar, zo houdt hij stug vol, de baten zijn altijd hoger dan de kosten.

Ik hoor u denken: dat past toch nooit in Amsterdam? Nou ja, onze stad groeit nu al flink binnen de bestaande kaders (verdichting). En echte

technische doorbraken, zegt Hemel, kwamen bijna altijd voort uit plekken waar het op de oude manier niet meer kon. Denken dat je stad bepaalde aantallen niet aankan, is een nogal dorpse manier van redeneren.

Hemel doet een moreel, misschien zelfs spiritueel appèl: je hebt pas hart voor je stad als je haar aan zoveel mogelijk mensen gunt. Als dit 'geloven in de stad' is, dan wil ik daar graag in groeien. En ik ben reuze benieuwd naar hoe Hemel zijn uitgangspunten deze maand vertaalt in de concrete casus van de binnenstad.

Tim Vreugdenhil is stadsprekiant voor de Protestantse Kerk Amsterdam. In deze column doet hij verslag van wat hij zoal tegenkomt.

Reageren? Mail naar redactie@protestantsamsterdam.nl

Luther Museum Amsterdam geopend

Kist uit Piet Heins zilvervloot in de Wittenberg

Peter Idenburg

Amsterdam speelt een belangrijke rol in de geschiedenis van het lutheranisme in Nederland. Omgekeerd speelt de lutherse kerkelijke gemeente een belangrijke rol in de geschiedenis van de stad.

De lutherse gemeente werd gesticht aan het eind van de 16e eeuw. In de 17e eeuw was een op de vijf Amsterdammers lid van deze - in hoofdzaak - migrantenkerk en woonde de helft van de Nederlandse lutheranen in de hoofdstad van ons land.

Een op de vijf Amsterdammers lid

Tallose gebouwen in de stad herinneren aan de geschiedenis van de Lutheranen. Zoals de Oude Lutherse Kerk aan het Spui, de Ronde Lutherse Kerk aan het Singel, het West-Indisch huis, het Lutherse Diaconessen-ziekenhuis en de kerk aan de Kloveniersburgwal (nu Compagnietheater).

De Amsterdamse gereformeerden voelden grote verwantschap met de lutheranen en stonden het bouwen van lutherse zichtkerken toe, maar wel zonder torens. Dit in tegenstelling tot remonstranten, doopsgezinden en katholieken die schuilkerken moesten bouwen.

Wittenberg

Ook het imposante gebouw Wittenberg, met prachtige historische kamers en

Doorkijk vanuit de kerkzaal naar de herenregentenkamer en poort met de familiewapens van de eerste regenten, J. Jelgershuis, 1812.

een stadstuin, hoort thuis in dit markante rijtje. Het gebouw werd gesticht in 1772 en functioneerde 250 jaar lang als tehuis voor ouderen en wezen. Vijf jaar geleden bleek het niet meer aan de eisen van de tijd te voldoen en werden er, na verbouwing, 115 *short stay* appartementen in gevestigd. In het meest monumentale gedeelte van het gebouw bevindt zich sinds het begin van de zomer het Luther Museum.

Begin van de reformatie

Het museum had eigenlijk geopend moeten worden in het Lutherjaar 2017, 500 jaar nadat de kerkhervormer Maarten Luther (1483-1546) zijn 95 stellingen vastnagelde op de deur van de slotkapel in Wittenberg. Dat leidde tot de reformatie en werd daarmee de oorsprong van het protestantisme. In 1521, na de Rijksdag in Worms, werd Luther door de paus in de rijksban

gedaan. Daarna vertaalde hij de Bijbel in het Duits, waardoor de gelovigen zelfstandig toegang kregen tot de Bijbeltekst. Nu had niet de kerk, maar de Schrift het laatste woord en was de gelovige niet meer afhankelijk van de interpretatie van de priester. Door de uitvinding van de boekdrukkunst kon de Lutherbijbel zich snel verspreiden. Tegenslagen bij de verbouwing verhinderden de opening in 2017 en ook nu is de Herenregentenkamer tijdelijk gesloten vanwege een lekkage aan het monumentale plafond.

Migrantenkerk

Nederlandse Lutherbijbel

Het museum herbergt een belangrijke erfgoedcollectie van kerkschaten, met het lutheranisme verbonden. Zoals Bijbels, waaronder de in 1648 in het Nederlands vertaalde Lutherbijbel, avondmaalstellen, gravures, doopschalen en schilderijen. Ds. Harry Donga, emeritus predikant van de lutherse gemeente Amsterdam en bestuurslid van het Luther Museum Amsterdam, laat met trots de collectie penningen zien en een kist die behoort zou hebben tot Piet Heins zilvervloot.

Het gebouw zelf is het belangrijkste onderdeel van de collectie. De Regentenkamer is toegankelijk via twee poorten die uit hout gesneden zijn. Van hieruit bestuurden de regenten het diaconale zorghuis. Dan volgt de Administratiekamer, waarin uitgebreid over het leven van Luther wordt verteld. Vervolgens de Linnenkamer, waar nu het avondmaalzilver pronkt, niet alleen uit Amsterdam, maar ook uit Doesburg, Zierikzee en Leiden. In de Damesregentenkamer wordt verteld over be-

langrijke vrouwen die in het huis en de kerk een rol speelden. Een lange gang toont de loop van de geschiedenis van het lutheranisme en de werken van de lutherse diaconie in deze tijd.

Burgemeesterspoort

De kerkzaal, met een fraai rijksmonumentaal orgel, dient niet alleen als ruimte voor diaconale bijeenkomsten maar ook voor tentoonstellingen, evenementen en concerten. De zaal heeft een prachtige lichtinval dankzij ramen aan weerszijden. Hier zal de Geelvinck Salon kamermuziek op de zondagmiddag verzorgen onder het motto *Muziek in Musea: de Geelvinck Salon in het Luther Museum*.

Het gebouw is het belangrijkste onderdeel van de collectie

In de kerkzaal bevindt zich ook de monumentale Burgemeesterspoort, opgericht uit dankbaarheid voor het feit dat de gemeente de grond voor het ouden van dagenhuis gratis ter beschikking stelde. Hier zijn ook enkele gravures en schilderijen te zien van onder meer Breenbergh en Ruysdael, onder andere *De doop van de kamerling*.

Luther Museum

Wittenberg,
Nieuwe Keizersgracht 570
Open: donderdag t/m zondag
van 11.00 uur - 17.00 uur
luthermuseum.nl

De vier apostelen

Albrecht Dürer en Maarten Luther

Peter Idenburg

Dit grote tweeluik, de Vier Apostelen (1526), is een van de belangrijkste werken en het laatste grote schilderij van de bekendste Noord-Europese renaissance schilder Albrecht Dürer (1471-1528).

Links op de voorgrond Johannes met een open boek, op de achtergrond Petrus met de sleutel. Rechts op de voorgrond Paulus met een gesloten boek en het zwaard, op de achtergrond Markus met een boekrol. Dürer was een volgeling van de Reformatie toen hij dit schilderij maakte. Johannes was de favoriete evangelist van Luther; hij houdt de Bijbel open bij het begin van zijn evangelie, *In den beginne was het woord*. Petrus kijkt mee. Paulus was, door zijn brieven in het Nieuwe

Testament, de favoriete apostel van alle protestanten. Onder het schilderij staan citaten uit de Lutherbijbel, verbonden met deze vier apostelen. Zij bemoedigen de gemeenteraad van Dürers geboortestad Neurenberg de ingeslagen weg van de Reformatie niet te verlaten: een vermaning om te vertrouwen op het Bijbelwoord en niet op valse profeten.

Dit monumentale schilderij toont authentieke persoonlijkheden, op zoek naar innerlijke waarheid. Zij zijn vol waakzaamheid en concentratie, als het ware bewust van de door de Reformatie opgeroepen spanning. Dürer verlaat met zijn stijl de Italiaanse traditie, is sober, met symbolisch kleurgebruik, vol persoonlijke emotie. Markus was geen apostel. Toch kreeg dit schilderij deze titel.

In het Rijksmuseum zijn enkele prachtige gravures van Albrecht Dürer te vinden, o.a. Adam en Eva en een portret van Erasmus.

De Vier Apostelen, Albrecht Dürer, 1526, Tweeluik, 215 x 76 cm.

Henk Spoelstra dominee Waalse Kerk

'De Waalse Kerk was een vluchtelingenkerk, dat zit nog altijd in het DNA'

Hanna van Dorssen

Een beetje verborgen, aan het Walenpleintje langs de Oudezijds Achterburgwal, ligt de Waalse kerk. Een gebouw uit 1409.

Oorspronkelijk was het de kapel van het Paulusbroederklooster. Na de Alteratie van 1578, toen Amsterdam protestants werd, is de kerk overgedragen aan de Franstalige protestantse vluchtelingen uit de Zuidelijke Nederlanden. Vanaf dat moment is het een protestantse kerk, die nu onderdeel uitmaakt van de Protestantse Kerken in Nederland (PKN).

Henk Spoelstra is de nieuwe predikant van de kerk. Hij besloot theologie te gaan studeren aan de VU, geïnspireerd door de kloostergemeenschap van Taizé. Misschien dat zo'n liturgie in het Frans hem toen al aansprak. Hij kwam voor het eerst in Taizé met zijn ouders op twaalfjarige leeftijd en daarna elk jaar. Het vormde zijn geloofsleven. Terugdenkend aan zijn studententijd, noemt hij een uitspraak van Kuitert, een van zijn leermeesters: 'Ik kan jullie het geloof niet geven, maar ik heb de plicht jullie te leren nadenken. Zodat je later op vragen over het geloof niet hoeft te antwoorden: zo voel ik dat nu eenmaal.'

Zinvol kerk zijn

Zijn eerste baan was als dominee in Slotervaart, in 1986. De Open Hofkerk waar hij begon, sloot zijn deuren en ging samen verder in De Ark. Het was een tijd waarin hij leerde dat je ook met een kleine groep zinvol kerk kunt zijn, dat het getal verre van zaligmakend is. De Waalse kerk in Amsterdam is ook een kleine groep. Er zijn zo'n vijftig leden, van wie een deel op zondag in de kerk komt. In het verleden van de kerk is dat heel anders geweest. Na de val van Antwerpen door de contrareformatie in 1584 trokken de protes-

Henk Spoelstra is sinds 430 jaar de eerste Waalse dominee in Amsterdam met de Nederlandse taal als moedertaal.

tanten uit het hele zuidelijke deel van Nederland naar het Noorden. Ze werden allemaal Walen genoemd. Vanaf 1685 kwamen daar nog eens veel nieuwe vluchtelingen bij, toen de godsdienstvrijheid in Frankrijk werd opgeheven met het Edict van Nantes. Ook deze vluchtelingen, Hugenoten werden ze genoemd, vestigden zich in het Noorden. Rond 1700 waren er wel driehonderd

uitgeverijen in Amsterdam waarvan zo'n honderd Franse en er waren drie Franse kerkgebouwen.

Parijs

Na Amsterdam ging Spoelstra werken voor de *Eglise Réformée Néerlandaise* in Parijs. Een kerk met een vaste kern van mensen die al geruime tijd in Frankrijk wonen en mensen die tijdelijk in de stad

verblijven. Daarna werd het weer Nederland. Daar deed op een gegeven moment de Waalse kerk een beroep op hem. Eerst de gemeenten uit Arnhem, Zwolle en Groningen. In 2018 waren het Amsterdam en Haarlem. Henk Spoelstra is sinds 430 jaar de eerste Waalse dominee in Amsterdam met de Nederlandse taal als moedertaal, dus geen *native speaker* in de Franse taal. Hij vindt het belangrijk dat de preek op de zondag ook in het Nederlands beschikbaar is en mensen die geen of weinig Frans spreken zich er thuis kunnen voelen. Nieuw is dat er in de afgelopen tijd driemaal een tweetalige dienst is geweest. En dat terwijl daar ooit in een ver verleden een dominee om is ontslagen.

Vluchtelingenkerk

Als predikant wil Henk Spoelstra zich op de stad richten. De Waalse kerk was een vluchtelingenkerk, dat zit wat hem betreft nog altijd in het DNA en daar willen ze zich voor blijven inzetten. In het Wereldhuis, centrum voor ongedocumenteerden, werkt iemand namens hen speciaal voor de Franstalige migranten.

Een ander speerpunt is cultuur. De kerk beschikt over een orgel dat gebruikt wordt als oefenorgel voor leerlingen van het conservatorium. Die studenten geven gratis lunchconcerten waar gemiddeld 25 bezoekers op af komen. Verder is er een aparte afdeling Cultuur die concerten organiseert. Een andere poot wordt gevormd door de debatten in de kerk. De Waalse kerk vindt dat een kerk van de 21e eeuw een kerk moet zijn, die met beide benen in de samenleving staat en waar ruimte is voor maatschappelijk debat. Hun inhoudelijke programmering gaat niet alleen over religie, maar over alle onderwerpen die de samenleving bezighouden. Daarnaast geeft het *Centre Français-Néerlandais* taalcursussen in de kerk.

Zo is de Waalse kerk met haar oude wortels in de Amsterdamse geschiedenis niet alleen een kerk van het verleden, maar ook toekomstbestendig.

dewaalsekerk.nl

Bruggenbouwen vanuit het Wereldhuis

Verbetering van het draagvlak voor ongedocumenteerden

Janneke Donkerlo

Al jaren is het Wereldhuis een baken voor ongedocumenteerden, migranten zonder papieren. Een baken in een woeelige samenleving. Maar in die samenleving is er veel onwetendheid en argwaan over deze mensen en de situatie waarin zij leven. *Building Bridges* wil daar verandering in brengen en bruggen slaan naar mensen buiten het Wereldhuis.

Geeske Hovingh (39) werkt sinds twee jaar voor het Wereldhuis, een project van de Protestantse Diaconie Amsterdam. Halverwege 2018 kreeg ze het verzoek een aanvraag te schrijven voor Porticus, een fonds waarmee de Diaconie al langer een goede relatie heeft. Het fonds gaf aan mee te willen denken over een project dat bijdraagt aan verbetering van het draagvlak voor ongedocumenteerden - een zeer kwetsbare groep in de huidige gedigitaliseerde samenleving. Zonder papieren kun je immers geen ov-kaart kopen, geen rekening openen en dus ook niet betalen met een pinpas.

Naast logistieke problemen kampt de groep ook met racisme. Bijvoorbeeld in de metro, waar blanke passagiers hun knieën wegdraaien als ze naast hen plaatsnemen of hun tas wat steviger vastpakken. Ook de talenten van de naar schatting 15.000 in Amsterdam verblijvende illegale migranten worden nauwelijks benut als gevolg van het verbod op (vrijwilligers)werk.

De eerste 'brugbijeenkomst'

Building Bridges - Sharing Worlds

Geeske vond Sigrid Boelens van Bureau Boel en samen gingen ze aan de slag. Het project noemden ze *Building Bridges - Sharing Worlds*. Een toepasselijke metafoor, want de afstand overbruggen naar een andere wereld is niet altijd eenvoudig: op een brug vang je meer wind en het kan er glibberig zijn. Dat de brug niet alleen slibberig maar ook verrassend kan zijn, merkte Geeske toen ze een inspraakbijeenkomst bijwoonde in de Pijp. Buurtbewoners konden er hun mening geven over een locatie waar de gemeente voor anderhalf jaar ongedocumenteerden

wil huisvesten. Het idee is dat dit illegalen uit de overleefstand haalt waardoor ze gericht kunnen werken aan perspectief. Dat houdt in: alsnog papieren, of terugkeer naar het land van herkomst. Geeske: 'Tijdens de bijeenkomst schrok ik van de heftige reacties van de buurtbewoners. Maar achter de grove woorden en het boegeroep zat vaak iets anders. Zo bleken veel mensen uiteindelijk vooral bezorgd over eventuele geluidsoverlast op de binnenplaats, aangezien het er nogal galmt.'

Informatie

'Voordat we van start gingen, hebben we eerst ons licht opgestoken bij organisaties als het Rode Kruis, VluchtelingenWerk en Dokters van de Wereld die ook met ongedocumenteerden werken', vertelt Geeske. 'Mijn vraag was: wat werkt wel en wat niet om draagvlak te vergroten? Vaak hoorde ik: steek je energie niet teveel in de meest rechterflank van de samenleving; die mensen bereik je vrijwel nooit. Richt je eerder op de grote groep in het midden die het vaak simpelweg aan informatie ontbreekt over de situatie van ongedocumenteerde migranten.'

Wereldhuis Ambassadeurs

Daarop besloten Geeske en Sigrid een aantal zogenaamde Wereldhuis Ambassadeurs te trainen voor

ontmoetingen met acht verschillende groepen in de samenleving waaronder politie, studenten, buurtbewoners, religieuze leiders en artsen. Deze zomer vond de eerste 'brugbijeenkomst' plaats met vrouwelijke wereldhuisambassadeurs en vrouwen van het Leger des Heils. Geeske: 'Tijdens een maaltijd bespraken ze, aan de hand van briefjes die we neergelegd hadden, vragen als Wie is er in je leven heel lief voor je geweest? En: Wat wilde je worden toen je nog een kind was? De vrouwen ontdekten dat ze meer met elkaar gemeen hadden dan gedacht. Zo hebben ze allemaal moeten knokken om te overleven. Nu willen ze het liefst iedere maand koffiedrinken met elkaar.'

Steentje bijdragen

Zo makkelijk zal het niet altijd gaan. Pijnlijk getroffen werd Geeske tijdens de 4 mei herdenking bij de Schaduwkade langs de Nieuwe Herengracht achter het Wereldhuis, waarbij een aantal mensen uit het Wereldhuis gevraagd was de namen van oorlogsslachtoffers voor te lezen. Toen zij op hun beurt stonden te wachten, stapten twee agenten op hen af: wat ze daar deden. Alsof ze een bedreiging vormden, terwijl ze juist hun steentje wilden bijdragen aan deze belangrijke Nederlandse traditie.

wereldhuis.org

De Kwekerij groeiplek voor twintigers

Openhartigheid, geduld, betekenisvol, activerend

Bijna het complete kernteam van de Kwekerij: (vlnr) Ruben Hoekstra, Maarten Vogelaar, Sara van de Ven en Guy Wijnen in de Kas.

foto: Marloes van Doorn

Studentenpastor Maarten Vogelaar (31) en arbeid- en organisatiesocioloog Guy Wijnen (29) richtten in 2015 De Kwekerij op, een bloeiplek voor twintigers. Sinds dit jaar is De Kwekerij gevestigd in het pand van de Protestantse Kerk en Diaconie Amsterdam en verzorgt daar onder meer bloeiklassen in de Kas.

Iris Stekelenburg-van Halem

Guy: 'De Kwekerij is een inspirerende bloeiplek voor voor twintigers om samen levenswijsheid te ontdekken en in praktijk te brengen. De plekken waar jonge mensen volwassen worden, stellen vooral kennis en vaardigheden centraal, maar de dieperliggende vragen blijven onbesproken. Hoe ga je om met de waarde van je werk, liefde, geluk, alleen-zijn of tegenslag? Die ruimte biedt De Kwekerij.'

Hoe ontdek je wat je wilt?

'We organiseren gemiddeld twee avonden per maand over thema's die verder gaan dan studie en werk, zoals: Hoe ontdek je wat je wilt? Welke kracht biedt kwetsbaarheid? Hoe vind je rust in de stad (per avond € 17,50 student/€ 27,50 young professional) en De Verdieping, incl. diner (7 avonden, € 250,-/€ 400,-). Als het bedrag een drempel vormt, kan men contact opnemen en zoeken we een oplossing.' De bloeiklassen vonden tot voor kort plaats in het gebouw van De Nieuwe Liefde. Maar sinds juni van dit jaar in de Kas aan de Herengracht 18 en binnenkort bij studentencentrum Uilenstede in Amstelveen, waar toevallig (of bestaat

toeval niet?) ook een kas is. Het zou mooi zijn als er nog meer kweekplekken komen binnen Amsterdam en wie weet ooit daarbuiten.

Pioniersplek

'In 2015 begonnen we in De Rode Hoed. We hadden toen wel 30 verschillende thema's. De belangstelling varieerde van 7 tot meer dan 20 deelnemers per avond. Helaas veranderde het beleid van De Rode Hoed en moesten we daar weg. Gelukkig konden we terecht bij De Nieuwe Liefde. Toen het iets

Bloeiklassen in de Kas

minder ging, is Maarten in gesprek gegaan met de Protestantse Kerk Amsterdam om pioniersplek te mogen worden en dat is gelukt. Het gaf ons vleugels en een vaste basis. Het gaat nu zo goed, dat we misschien binnenkort helemaal op eigen benen staan. Met de Protestantse Kerk Amsterdam als waardevolle partner.'

Kweker

Ruben Hoekstra (24) studeerde cultuurfilosofie en is net begonnen in het kernteam van De Kwekerij. 'Ik wilde graag kweker worden, het woord dat hier gebruikt wordt voor trainer. Je volgt dan een jaar lang de Kweekschool. Na een goed eerste gesprek, werd ik gevraagd om teamlid te worden. Die mooie kans heb ik met beide handen aangepakt. Ik vind het van groot belang met leeftijdgenoten te praten over wat er echt toe doet en na te denken over wat je echt belangrijk vindt. De Kwekerij biedt zo'n plek voor bezinning. Het mooie vind ik ook dat iedereen hier welkom is. Welk geloof je ook aanhangt of juist niet. We merken dat het vooral studenten en (net-)afgestudeerden aanspreekt, maar ook wat dat betreft is iedereen welkom.'

Waar sta je over zeven jaar?

Sara van de Ven (24) studeert psychologie en loopt vijf maanden stage bij De Kwekerij. 'Een studiegenoot tipte me, ik keek op de website, het concept sprak me aan en ik zocht contact. Ik verzorg onder meer de sociale media en leg contacten met studieverenigingen. Zij staan zeker open voor het gedachtegoed en de trainingen van De Kwekerij. We hebben al diverse betaalde bloeiklassen op locatie verzorgd voor hen. Dit is trouwens ook heel goed mogelijk binnen het bedrijfsleven, kerken en andere organisaties. We mogen een praatje houden tijdens de VU-introductielesing. Dat is natuurlijk een uitgelezen kans voor 900 nieuwe studenten. Ook samenwerking met de UvA, gemeente Amsterdam en het studentenpastoraat staan hoog op ons verlanglijstje.' Sara vervolgt: 'Ik heb ook een bloeiklas gevolgd, Hoe ontdek je wat je wilt? Wat me vooral aansprak was de openheid van

de 17 deelnemers en de creatieve werkvormen, zoals de visualisatie. Zie je leven voor je op een televisie. Wat waren de hoogtepunten en/of keerpunten tot nu toe en waar sta je over 7 jaar. Teken het, praat erover met de andere deelnemers. Ik heb daar veel aan gehad, het gaf me inzicht.'

Hoe ga je om met liefde, geluk of tegenslag?

Guy: 'Sinds kort hebben we onze missie en (toekomst)visie vastgelegd waarin ook onze kernwaarden zijn beschreven: openhartigheid, geduld, betekenisvol en activerend. Er is een gestandaardiseerd, goed uitgedacht werkplan, een kweekhandboek en -opleiding. Dat geeft houvast en een goed gevoel. En er is een vast team, Ook Ruth maakt daar deel van uit. Als grote activator stimuleert zij jan en alleman deel te nemen aan de bloeiklassen of om op een andere manier een bijdrage te leveren aan De Kwekerij.'

De Kwekerij wil in de toekomst ook borrels, maaltijden en festivals organiseren, festivals over een actueel thema met sprekers en creatieve workshops. Het is ook mogelijk Vriend te worden van De Kwekerij.

kwekerijamsterdam.nl

Milad Dehghani (28) woont in verschillende steden in Nederland, ook in Amsterdam. Als hij maar een dak boven zijn hoofd heeft. In 2015 vluchtte hij van Iran naar Nederland: per boot, trein en lopend. Sinds 2018 is hij ongedocumenteerd. Hij doet nu opnieuw een aanvraag voor een verblijfsvergunning bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst, zodat hij hier een bestaan kan opbouwen. Milad bezoekt regelmatig de Muiderkerk, een van de kerken van de Protestantse Kerk Amsterdam.

'Het eerste jaar in Nederland zat ik in een asielzoekerscentrum dichtbij Den Bosch, het tweede jaar in Alkmaar en daarna op nog meer plekken. Ik las daar in de Bijbel. In Vught ging ik voor het eerst naar een protestantse kerk. Dat was een prachtige ervaring. Jezus was daar!

Ik werd een ongedocumenteerde: ik heb geen papieren, heb geen zorgverzekering en altijd vraag ik aan Jezus: waar kan ik slapen? Ik vroeg: wanneer Jezus, komt het goed? Toen kreeg ik een droom. Ik zat in een houten boot, die zonk. Ik wist dat ik zou sterven. Jezus legde zijn hand op mijn schouder en ik werd wakker met een ander gevoel: ik ben opgenomen in het Koninkrijk van God. Dat betekent echt alles voor mij.

Via een vriend kwam ik in de Muiderkerk terecht. Twee keer per maand is er een nagesprek over de zondagse dienst. Zo spraken we over een wonder van Jezus: op een bruiloft maakt Jezus wijn van water als Maria hem zegt dat de wijn op is. De boodschap is: wij kunnen Jezus om hulp bidden. Maar ook: ik kan niet zoals Jezus van water wijn maken. Ik kan wel water geven als iemand dorst heeft.

De Muiderkerk was eerst een kerk voor mij. Nu voelt het als mijn thuis. De kerkgangers voelen als familie. Het is een veilige plek om mijn geloof met hart en ziel te belijden.'

Baukje Bos-Burggraaff

Foto: Maartje Geels

HART & ZIEL

COLUMN

In het spoor van het Heilige

Margrietha Reinders is buurtdominee bij pioniergemeente Betondorp bloeit

Reageren? Mail naar redactie@protestantsamsterdam.nl

Het nieuwe seizoen is weer begonnen in de stad Amsterdam. Na een lange zomer bloeit de stad weer op met haar eindeloos gevarieerde leven in een bonte schakering van culturen en leefwerelden. Agenda's lopen vol met plannings, het dagelijks leven legt beslag op onze gedachten. Vaak valt het niet mee om de komende en gaande verplichtingen met alle bijbehorende spanningen het hoofd te bieden en de rust van de zomer vast te houden.

Voor mij op tafel brandt een klein kaarsje, dat mij terugvoert naar een vakantieherinnering. Ik heb het meegenomen uit een van de vele

kerkjes in Frankrijk, die dag in dag uit open staan als verstilde pleisterplaatsen voor de zoekende ziel. Je kunt er je lichtje opsteken bij een kleine of grote heilige, die de weg wijst uit het donker en de verwarring van deze wereld. Heiligen zijn meestal doorsnee mensen die Gods stem volgen en daardoor een spoor van liefde trekken in de levens van anderen.

Ze zijn mij heel dierbaar geworden, net zoals de rozetten en hoge ramen van gebrandschilderd glas waar het licht in toverachtige schoonheid doorheen valt. Ook daarop staan Bijbelse verhalen afgebeeld waarin menselijke gestalten figure-

ren. Het troost mij dat in de hectiek en hardheid van onze samenleving deze transparante beelden de weg kunnen wijzen: gewone, kwetsbare mensen waar hemels Licht doorheen schijnt. Ze laten ons voelen waar het echt om gaat.

Ik kijk naar de tere vlam van mijn kaarsje en hoop dat er in Amsterdam meer en meer kerken, met of zonder heiligenbeelden, hun deuren open zetten om aan opgejaagde stadsbewoners een gastvrije plek van vrede en bezieling te bieden.

Colofon

Kerk in Mokum maandblad
September 2019,
jaargang 10, nummer 7
Protestantse Kerk Amsterdam
Nieuwe Herengracht 18
1018 DP Amsterdam

(Let op: nieuw adres)

Hoofdredactie:

Hanna van Dorssen

Eindredactie/agendakatern:

Baukje Bos-Burggraaff

Bureauredactie: Iris Stekelenburg,
abcredactie.nl

Contact:
redactie@protestantsamsterdam.nl
of 020 53 53 704

Aan dit nummer werkten mee:

Baukje Bos-Burggraaff, Janneke Donkerlo,
Hanna van Dorssen, Peter Idenburg,
Margrietha Reinders, Joost Röselaers,
Wilfred Scholten, Iris Stekelenburg,
Els van Swol, Tim Vreugdenhil

Abonnement: Een abonnement opgeven of opzeggen doet u via abonnementen@protestantsamsterdam.nl of 020 53 53 700 (9.00 uur-17.00 uur). Eenmaal per

jaar wordt u uitgenodigd een vrijwillige bijdrage te betalen. Rek.nr. NL68 RABO 0373 7414 80 t.n.v. Protestantse Gemeente te Amsterdam inz. Kerkblad

Verschijningsfrequentie: *Kerk in Mokum* verschijnt 10x per jaar, 5x als blad van 14 pagina's en 5x als agenda van 6 pagina's. Het volgende nummer komt uit op 15 oktober 2019.

Vormgeving: Studio Edens, Amsterdam
Druk: Vellendrukkerij BDU, Barneveld

Protestants020

ProtestantseKerkAmsterdam

protestantsamsterdam.nl

protestantse kerk
amsterdam

Pleisterplaats voor de ziel

Rectificatie

Het artikel 'Dit is Pinksteren' in het juni-nummer van *Kerk in Mokum* is geschreven door Harmen Brethouwer en niet door Janneke Donkerlo.